

Van uitkering naar werk

Esther Vieveen

In januari 2005 waren er in Nederland 243 duizend WW'ers en 400 duizend bijstandsonvangers. Voor sommigen van hen was de kans om binnen twee jaar weer aan het werk te zijn groter dan voor anderen. Ook het risico om na het vinden van een baan binnen zes maanden weer opnieuw afhankelijk te worden van een uitkering verschilde. Een rol speelde hierbij niet alleen welke uitkering men ontving en hoe lang men die al had, maar ook persoonskenmerken zoals de leeftijd en het geslacht van de uitkeringsontvanger. Een deel van de bijstandsgerechtigden kreeg in de eerste helft van 2005 begeleiding naar werk. Dit had, zoals viel te verwachten, een positieve invloed op het vinden op een baan. Het effect van de begeleiding verschilde echter voor de diverse groepen.

1. Inleiding

Door gemeenten wordt een breed scala aan re-integratie-instrumenten ingezet om de uitstroom uit de uitkering naar werk te bevorderen. In dit artikel wordt beschreven welke uitkeringsgerechtigden de meeste kans maken om (duurzaam) uit te stromen naar werk. Gekeken is daarbij naar zowel kenmerken van de uitkering zoals het soort uitkering en de uitkeringsduur als naar demografische kenmerken van de uitkeringsgerechtigde zoals leeftijd en geslacht. De onderzoeksgroep bij deze analyse bestaat uit personen die in januari 2005 een WW-uitkering, een periodieke algemene bijstandsuitkering of een tot het bijstandsniveau aanvullende IOAW- of IOAZ-uitkering ontvingen. Degenen die hiernaast ook recht hadden op een arbeidsongeschiktheidsuitkering in het kader van de WAO, Wajong of WAZ, zijn buiten beschouwing gelaten

Daarnaast is in dit artikel ook onderzocht wat het effect is van begeleiding naar werk bij bijstandontvangers. Stromen degenen die begeleid worden vaker uit naar werk? En gaat het daarbij ook vaker om een duurzame uitstroom? Voor deze analyse is gebruik gemaakt van de respons Monitor Scholing en Activering (MOSA). Van 53 grote gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 geleverd hebben aan de MOSA, zijn de resultaten bekend over de begeleiding naar werk. Van de personen met bijstand in januari 2005 zat 59 procent in deze MOSA-repons.

De uitstroom naar werk wordt duurzaam genoemd wanneer een persoon na beëindiging van de uitkeringsperiode niet binnen zes maanden opnieuw uitkeringsgerechtigd wordt. Een uitkeringsperiode is een periode waarin een persoon aaneensluitend of samenlopend één of meerdere van de volgende uitkeringen ontvangt: WW, bijstand, IOAW (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers) of IOAZ (Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen).

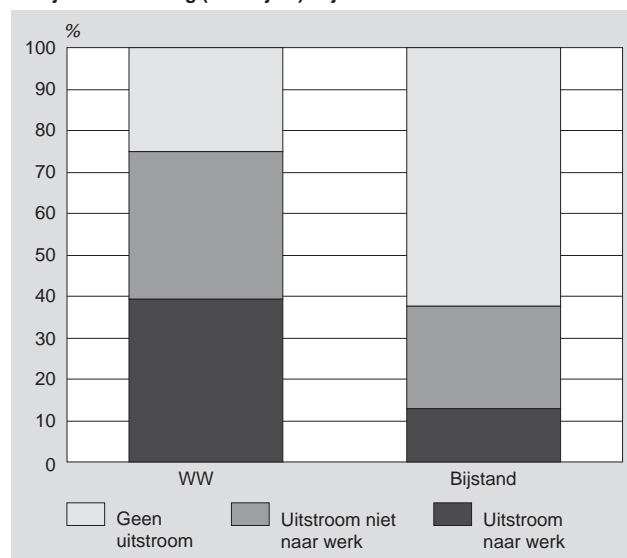
2. Uitstroom naar werk vanuit de WW of bijstand

Begin 2005 waren er in Nederland 243 duizend mensen met een WW-uitkering en 400 duizend met een bijstandsuitkering (zie staat 1). Het overgrote deel van deze uitkeringsontvangers is ouder dan 22 jaar. Van de WW'ers bestaat 3 procent uit jongeren van 15–22 jaar, van de bijstandsonvangers is dat 5 procent. Onder de WW'ers zijn de mannen in de meerderheid, terwijl meer vrouwen dan mannen een bijstandsuitkering hebben. In het algemeen zijn bijstandsuitkeringen langer van duur dan WW-uitkeringen. Dat is ook logisch, omdat de duur van een WW-uitkering anders dan die van een bijstandsuitkering afhangt van het arbeidsverleden¹.

2.1 WW'ers stromen vaker uit naar werk dan bijstandsgerechtigden

Drie op de vier personen die in januari 2005 een werkloosheidsuitkering ontvingen, stroomden binnen twee jaar uit. Ongeveer 39 procent verliet de uitkering voor een baan. Nog eens 36 procent stroomde uit vanwege andere redenen dan werk. Onder de bijstandsgerechtigden was het aandeel dat binnen de twee jaar uit de uitkering kwam met 37 procent aanmerkelijk lager. Maar 13 procent van de bijstandsonvangers stroomde uit naar werk.

1. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005

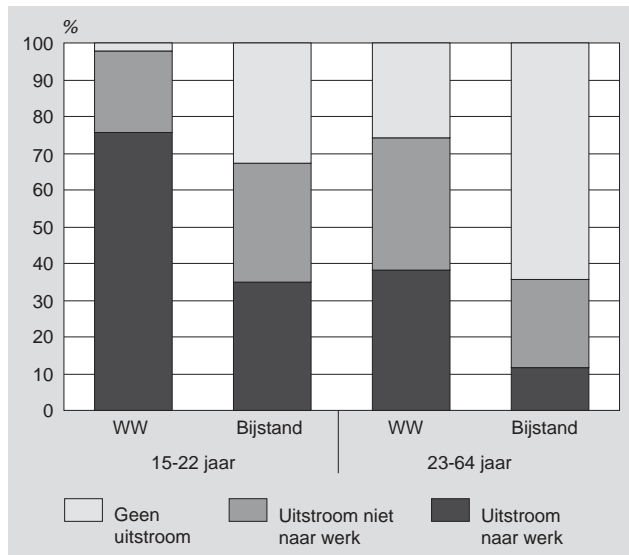

2.2 Jongeren en mannen maken meer kans op werk

Jongere uitkeringsgerechtigden stromen vaker uit de uitkering dan oudere. Ook doen ze dat vaker vanwege een baan. Dat geldt zowel voor WW'ers als voor bijstandsonvangers. Van 15–22-jarigen die in januari 2005 een WW-uitkering hadden, stroomde 76 procent binnen twee

jaar uit naar betaald werk. Bij de 23–64-jarigen was dat 38 procent. Onder personen met bijstand in januari 2005 zijn deze percentages respectievelijk 35 en 12 procent. Mannen slagen er vaker in om binnen twee jaar een baan te vinden dan vrouwen (niet in grafiek). Onder bijstandsontvangers is dit verschil tussen mannen en vrouwen groter dan onder WW'ers.

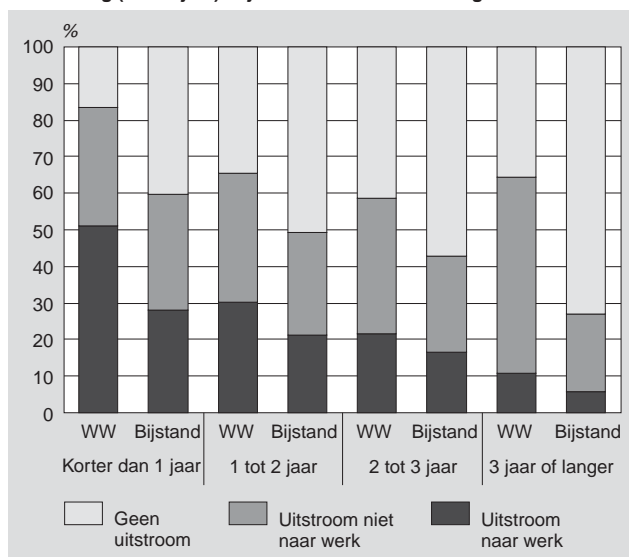
2. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar leeftijdsgroep

2.3 Hoe langer een uitkering, hoe moeilijker eruit

Hoe langer men een uitkering heeft, hoe minder dikwijls het lukt om (weer) aan het werk te komen. Voor de WW'ers geldt deze samenhang tussen de uitkeringsduur en een verminderde kans op werk nog sterker dan voor bijstandontvangers. Van de WW'ers die in januari 2005 korter dan een jaar een uitkering hadden, is binnen twee jaar iets meer dan de helft uitgestroomd naar werk. Van de WW'ers met een uitkering van drie jaar of langer is dat nog maar bij

3. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar uitkeringsduur

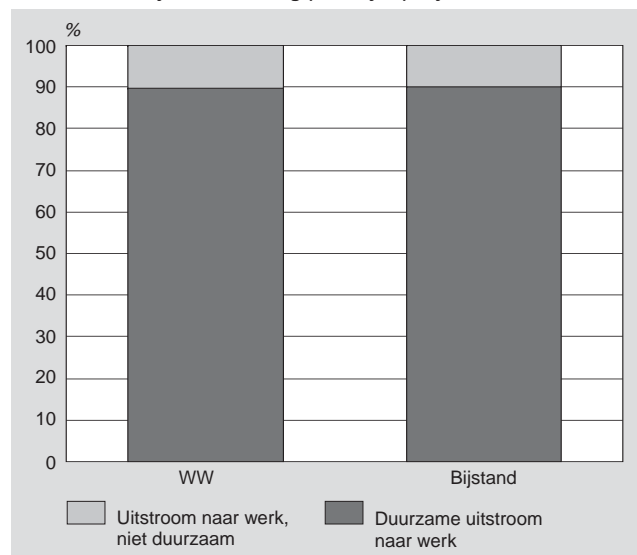

11 procent het geval. Bij WW'ers die voor een langere periode een uitkering ontvangen, gaat het veelal om oudere personen die in het verleden veel WW-rechten opgebouwd hebben. Zowel onder degenen die nog maar sinds kort afhankelijk zijn van een uitkering als onder degenen die dat al voor een langere tijd zijn, stromen de WW'ers vaker uit naar werk dan bijstandsontvangers.

2.4 Geen verschil in duurzame uitstroom naar werk tussen WW'ers en bijstandsontvangers

Tussen personen met WW of bijstand in januari 2005 is er geen verschil te zien in duurzaamheid van de uitstroom naar werk. Van degenen die in 2005 of 2006 een baan hebben gevonden, zijn negen op de tien binnen zes maanden niet teruggestroomd in een uitkering. Ze zijn dus duurzaam uitgestroomd naar werk. Als wordt uitgesplitst naar leeftijd, geslacht en uitkeringsduur zijn er wel verschillen te zien in duurzaamheid van de uitstroom naar werk.

4. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005

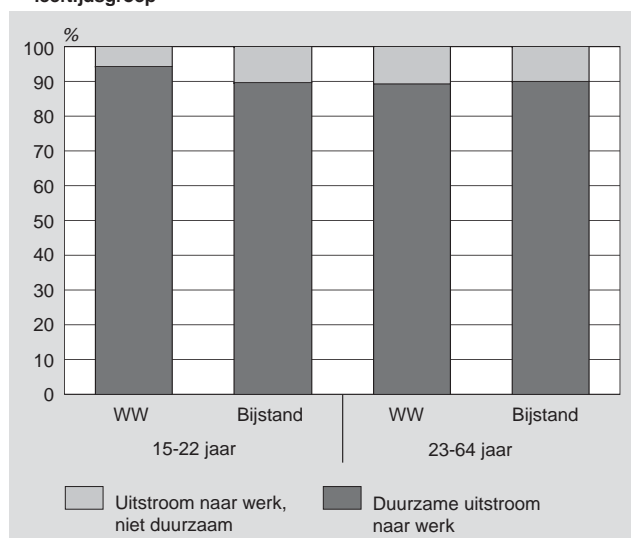

2.5 Jongeren met een WW-uitkering stromen het vaakst langdurig uit

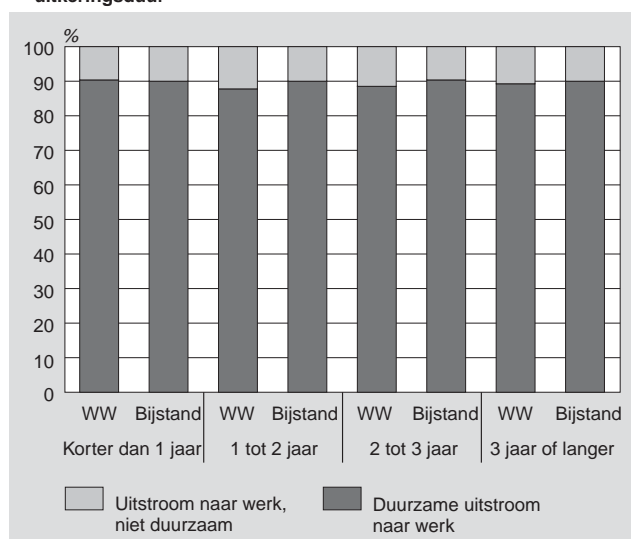
Jongeren van 15–22 jaar met een WW-uitkering in januari 2005 zijn niet alleen vaker naar een baan uitgestroomd dan 23–64-jarigen met deze uitkering, ze bevinden zich bovendien na zes maanden minder dikwijls opnieuw in een uitkeringssituatie. Bij de jongere baanvinders is er in 94 procent van de gevallen sprake van een duurzame uitstroom, tegen 89 procent bij de oudere.

Ook onder degenen met een bijstandsuitkering hebben de jongeren vaker werk gevonden dan de ouderen. Bij deze uitkering is er echter geen onderscheid te zien in de duurzaamheid van de uitstroom naar werk tussen de twee leeftijdsgroepen. Bij beide groepen bedraagt deze 90 procent.

5. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar leeftijdsgroep

6. Duurzame uitstroom naar werk binnen twee jaar van personen met een WW- of bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005 naar uitkeringsduur

Mannen met een uitkering maken weliswaar meer kans dan vrouwen om uit te stromen naar werk, maar vergeleken met vrouwen die werk vinden, lopen ze ook iets meer risico om binnen zes maanden opnieuw afhankelijk te zijn van een uitkering (niet in grafiek). Dit geldt zowel onder WW'ers als onder bijstandsgerechtigden.

Personen die korter dan een jaar een WW-uitkering hebben, vinden niet alleen vaker werk, maar stromen ook iets vaker duurzaam uit dan degenen die deze uitkering langer ontvangen. Net als bij de uitsplitsing naar leeftijd is er bij de bijstandontvangers geen samenhang te zien tussen de uitkeringsduur en de duurzaamheid van de uitstroom.

3. Begeleiding van bijstandsonvangers naar werk

In de vorige paragraaf bestond de onderzoekspopulatie uit alle personen met WW of bijstand in januari 2005. Duidelijk werd dat een aanzienlijk deel van de bijstandsonvangers geen werk vindt. In deze paragraaf wordt voor deze groep het effect van begeleiding naar werk beschreven aan de hand van de respons Monitor Scholing en Activering (MOSA). Voor 53 grote gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 geleverd hebben aan de MOSA, zijn de resultaten bekend over de begeleiding naar werk. Van de personen met bijstand in januari 2005 zat 59 procent in deze MOSA-respons. De samenstelling van de MOSA-respons verschilt wat betreft leeftijd, geslacht en duur van de uitkering nauwelijks van die van de totale groep personen met een bijstandsuitkering in Nederland.

Er wordt een vergelijking gemaakt tussen de situatie van de groep van 22 duizend personen met een bijstandsuitkering in het gemeentedomein die in het eerste halfjaar van 2005 de eerste begeleiding naar werk heeft gekregen en die van de totale groep van 237 duizend personen met bijstand in januari 2005 in de MOSA-respons. Tot het gemeentedomein behoort iedereen die een bijstandsuitkering ontvangt. Daarnaast worden ook degenen die zowel een bijstandsuitkering als een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben en waarvoor de gemeente als

Staat 1
Onderzoekspopulatie (15–64 jaar) naar leeftijdsgroep, geslacht en uitkeringsduur

	Personen met WW in januari 2005 ¹⁾	Personen met bijstand in januari 2005 ¹⁾	Personen met bijstand in januari 2005, MOSA-respons	Personen met een bijstandsuitkering in het gemeentedomein en start begeleiding in eerste halfjaar 2005, MOSA-respons
Totaal (x 1 000)	243	400	237	22
Leeftijdsgroep (%)				
15–22 jaar	3	5	5	14
23–64 jaar	97	95	95	86
Geslacht (%)				
mannen	57	40	41	47
vrouwen	43	60	59	53
Uitkeringsduur (%)				
korter dan 1 jaar	57	18	17	48
1 tot 2 jaar	22	13	13	15
2 tot 3 jaar	11	10	9	7
3 jaar of langer	10	59	60	30

¹⁾ Exclusief personen die in januari 2005 tevens een arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvingen.

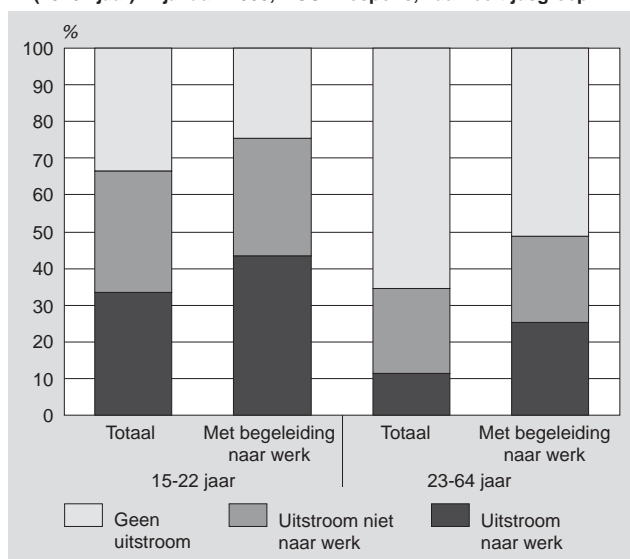
eerste een re-integratieactiviteit heeft ontplooid tot het gemeentedomein geteld. Begeleiding naar werk bestaat uit een re-integratietraject, gesubsidieerd werk of een loonkostensubsidie.

Uit de verschillen tussen de groep die begeleiding heeft gekregen en de totale groep, blijkt dat 15–22-jarigen in de eerste helft van 2005 vaker begeleiding naar werk hebben gekregen dan 23–64-jarigen; mannen vaker dan vrouwen en personen die pas kort een uitkering hebben, vaker dan degenen die deze al langer ontvangen.

3.1 Na begeleiding meer uitstroom naar werk

Uitkeringsontvangers in het gemeentedomein die in de eerste helft van 2005 begeleiding naar werk kregen, stroomden vaker uit naar een baan, dan de totale groep van personen in de MOSA-respons die op 1 januari 2005 een bijstandsuitkering ontving. Van de begeleide jongeren van 15–22 jaar vond 43 procent binnen twee jaar een baan, tegen 33 procent van de jongeren in de totale groep. Bij de 23–64-jarigen was dit verschil met respectievelijk 25 procent tegen 12 procent nog groter.

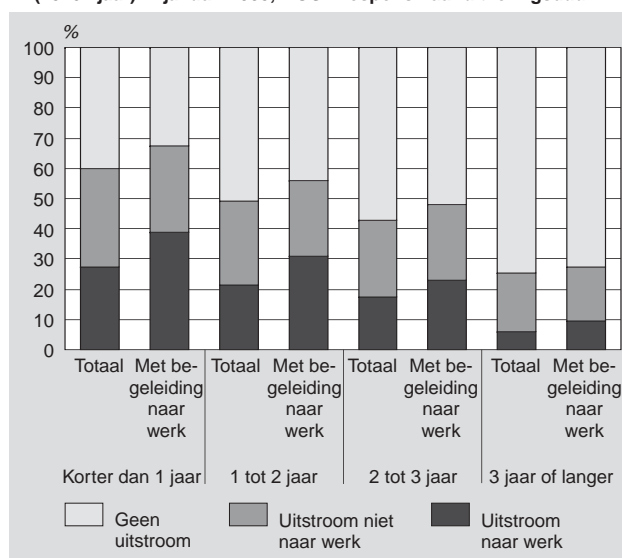
7. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005, MOSA-respons, naar leeftijdsgroep

Na begeleiding naar werk was de uitstroom naar werk voor mannen 19 procentpunt hoger en voor vrouwen 11 procentpunt hoger dan onder mannen en vrouwen met bijstand in januari 2005.

Zowel degenen die voor een kortere periode een bijstandsuitkering ontvingen, als degenen voor wie dit al voor een langere periode gold, hadden baat bij de begeleiding naar werk. Van de bijstandontvangers met een uitkering korter dan een jaar stroomde 39 procent na begeleiding uit naar werk. Dit aandeel is aanmerkelijk hoger dan bij de totale groep bijstandontvangers: 27 procent. Bij degenen die al drie jaar of langer een uitkering ontvingen, was het effect van de begeleiding geringer. Van de groep die begeleid werd, vond 10 procent een baan, tegen 6 procent van de totale groep.

8. Uitstroom binnen twee jaar van personen met een bijstandsuitkering (15–64 jaar) in januari 2005, MOSA-respons naar uitkeringsduur

3.2 Nauwelijks verschil in duurzaamheid van de uitstroom naar werk na begeleiding

Hoewel er na begeleiding duidelijk meer uitstroom naar werk plaatsvond, was er voor wat betreft de duurzaamheid van de uitstroom geen verschil te zien tussen personen met een uitkering in het gemeentedomein en begeleiding naar werk in het eerste halfjaar van 2005 en alle personen met bijstand in januari 2005. Dit geldt voor beide leeftijdsgroepen en zowel voor mannen als voor vrouwen. Alleen personen met een uitkeringsperiode van een jaar of langer zijn na begeleiding iets vaker duurzaam uitgestroomd dan personen zonder begeleiding. Bij een uitkeringsduur van korter dan een jaar zijn geen verschillen te zien.

4. Samenvatting

Personen met een werkloosheidsuitkering in januari 2005 stroomden vaker binnen twee jaar uit naar werk dan degenen met een bijstandsuitkering. Er is echter geen verschil tussen deze twee uitkeringen in de duurzaamheid van de uitstroom naar werk. Bij beide groepen zijn negen van de tien personen na zes maanden niet teruggestroomd in de uitkering.

Jongeren van 15–22 jaar hebben meer kans om uit te stromen naar werk dan 23–64-jarigen. Bij de jonge WW'ers die uitstroomden naar werk is er bovendien vaker sprake van een duurzame uitstroom dan bij de oudere WW'ers.

Vrouwen met WW of bijstand vinden minder dikwijls een baan dan mannen, maar wanneer ze een baan vinden gaat het wel iets vaker om duurzame uitstroom.

Hoe langer men een uitkering heeft, hoe minder kans om weer aan het werk te komen. WW'ers met een uitkeringsperiode van korter dan een jaar stroomden hiernaast ook iets vaker duurzaam uit naar een baan dan WW'ers die langer een uitkering kregen.

Na begeleiding naar werk in het eerste halfjaar van 2005 vonden personen met een uitkering in het gemeente-

domein vaker een baan dan de totale groep bijstandontvangers in de MOSA-respons. Vooral in de leeftijdsgroep 23–64 jaar en bij mannen lag de uitstroom naar werk na begeleiding fors hoger. Verder hadden zowel bijstandsontvangers die nog maar kort een uitkering kregen als degenen die al langer een uitkering ontvingen, baat bij begeleiding naar werk. De duurzaamheid van de uitstroom nam echter na begeleiding nauwelijks toe.

Technische toelichting

De cijfers in dit artikel zijn ontleend aan de analysebestanden van de derde vervolgmeting 25%-doelstelling. De uitkomsten van deze vervolgmeting zijn eind 2008 gepubliceerd door het CBS.

Onderzoekspopulatie

In paragraaf 2 bestaat de populatie uit personen in Nederland die in januari 2005 15 tot en met 64 jaar oud waren, en die op dat moment een periodieke bijstands- of werkloosheidsuitkering ontvingen. Personen die hiernaast ook een arbeidsongeschiktheidsuitkering hadden, zijn niet opgenomen in de onderzoekspopulatie. In paragraaf 3 is de groep personen bekeken van 15 tot en met 64 jaar die een uitkering hadden in het gemeentedomein en in de eerste helft van 2005 hun eerste begeleiding naar werk hebben gekregen. Voor deze personen zijn alleen uitkomsten beschikbaar over personen die wonen in één van de 53 gemeenten die in de periode 2002–2004 gegevens hebben geleverd aan de MOSA. Deze gemeenten zijn:

Alkmaar	Hilversum
Almelo	Hoogeveen
Alphen aan den Rijn	Kerkrade
Amersfoort	Landgraaf
Amstelveen	Leeuwarden
Amsterdam	Lelystad
Apeldoorn	Maassluis
Breda	Noordoostpolder
Capelle aan den IJssel	Oosterhout
Delft	Ridderkerk
Delfzijl	Roermond
Doetinchem	Rotterdam
Dordrecht	Schiedam
Eindhoven	Smallingerland
Emmen	Stadskanaal
Enschede	Terneuzen
Gorinchem	Tiel
Gouda	Utrecht
's-Gravenhage	Veenendaal
Groningen	Venlo
Haarlemmermeer	Vlaardingen
Heemskerk	Vlissingen
Heerenveen	Zaanstad
Heerlen	Zoetermeer
Den Helder	Zutphen
Hengelo	Zwijndrecht
's-Hertogenbosch	

Bronnen

Het bronbestand van het onderzoek is het Basisbestand. Dit is een door het Centrum voor Beleidsstatistiek samengesteld bestand uit een groot aantal bronbestanden over uitkeringen, re-integratie en werk. Demografische kenmerken zijn afkomstig uit de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens (GBA).

Begrippen

Begeleiding naar werk

Begeleiding naar werk bestaat uit een re-integratietraject, gesubsidieerd werk of een loonkostensubsidie. Deze vormen van begeleiding hebben als doel te voorkomen dat personen langdurig werkloos worden of in een sociaal isolement terecht komen. Bij re-integratietrajecten gaat het bijvoorbeeld om het aanbieden van een opleiding of het geven van beroepskeuzeadvies, maar ook vergoeding van kinderopvang of doorverwijzing naar hulpverlening behoort tot de mogelijkheden.

Bijstand

Onder bijstand wordt verstaan een periodieke algemene bijstandsuitkering of een uitkering in het kader van de IOAW of IOAZ. Zowel de aanvrager als de partner wordt beschouwd als de ontvanger van een bijstandsuitkering.

Duurzame uitstroom

Beëindiging van de uitkeringsperiode van een persoon, waarbij de persoon niet binnen zes maanden opnieuw uitkeringsgerechtigd wordt, wordt beschouwd als duurzame uitstroom uit de uitkering.

Gemeentedomein

Personen voor wie de gemeente verantwoordelijk is voor de re-integratie worden gerekend tot het gemeentedomein. Dit zijn alle personen met een bijstandsuitkering en alle personen die zowel een bijstandsuitkering als een WW- of arbeidsongeschiktheidsuitkering hebben en waarvoor de gemeente als eerste een re-integratieactiviteit heeft ontplooid.

Ook personen zonder uitkering die zich als niet werkend werkzoekende hebben ingeschreven bij het CWI behoren tot het gemeentedomein. Over deze personen zijn in dit onderzoek geen uitkomsten berekend.

MOSA-respons

De 53 grotere gemeenten die trajectgegevens over geheel 2002–2004 hebben geleverd aan de Monitor Scholing en Activering (MOSA).

Uitkeringsperiode

Bij het bepalen van de start- en beëindigingsdatum van een uitkering is gekozen voor het betalingsconcept. Een uitkeringsmaand telt in deze optiek alleen mee als er een betaling heeft plaatsgevonden. Voorschotten en nabetalingsen, d.w.z. betalingen die verricht worden voordat het recht op de uitkering is begonnen of nadat het recht is beëindigd, worden buiten beschouwing gelaten.

Wanneer tussen twee uitkeringsperiodes van een persoon een onderbreking van maximaal een maand ligt, worden deze periodes ook als één doorlopende uitkeringsperiode gezien.

Uitstroom

Elke onderbreking van de uitkeringsperiode van minimaal één maand wordt beschouwd als uitstroom uit de uitkering. De uitstroommaand is de eerste maand waarin op de laatste vrijdag van die maand geen betaling heeft plaatsgevonden. Uitstroom kan uitstroom uit werk zijn, maar kan ook het gevolg zijn van demografische oorzaken, zoals het bereiken van de 65-jarige leeftijd. Gedeeltelijke uitstroom uit de WW- of bijstandsuitkering, waarbij een persoon werk in loondienst aanvaard, maar nog gedeeltelijk uitkeringsafhankelijk blijft, wordt niet als uitstroom gezien.

Uitstroom naar werk

Als in een periode van één maand voor de uitstroommaand tot drie maanden na de uitstroommaand een nieuwe baan start, wordt dit beschouwd als uitstroom naar werk. Het starten van een baan met loonkostensubsidie wordt ook beschouwd als uitstroom naar werk.

Uitstroom uit de uitkering samengaand met uitbreiding van een baan, die al eerder naast de uitkering liep, wordt niet gezien als uitstroom naar werk. Uitstroom uit de uitkering naar werk als zelfstandige of freelancer kan niet worden

gemeten. Uitstroom naar werk in het buitenland kan niet worden gemeten. Deze gevallen van uitstroom vallen onder 'uitstroom niet naar werk'.

Werk

Met werk wordt bedoeld werk in loondienst in Nederland. De gegevens over werk in loondienst worden vastgesteld met behulp van het Sociaal Statistisch Bestand (SSB), deelbestand met banen van werknemers en de Polisadministratie (loonaangiftebestand).

WW

Doel van de Werkloosheidswet (WW) is werknemers te verzekeren tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. Werknemers hebben recht op een WW-uitkering wanneer ze geheel of gedeeltelijk werkloos zijn en in de periode voorafgaand aan hun werkloosheid voldoende weken hebben gewerkt. De maximale uitkeringsduur van een persoon wordt bepaald door de duur van zijn arbeidsverleden.

Literatuur

Goedhuys, Mariëtte e.a. (2008). *Werkt begeleiding naar werk?* Centrum voor Beleidsstatistiek 08005, Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen.

Noot in de tekst

- ¹⁾ Zie voor een uitgebreide beschrijving van de Werkloosheidswet het artikel hierover elders in dit blad.